

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Egyház, vagy egyházmegye legyünk?

Előttünk a hatalmas budapesti egyházmegye külső konstrukciója, térképes területi beosztásával, lélekszamos elosztásával, vezérkarával. Mi, debreceniek, akárhogyan is, de kisebbik testvér lettünk, de őszintén szerető testvér, akik azt mondjuk a budapestieknek: hála legyen az Úrnak, hogy „betöltettek, meggazdagodtatok, nálunk nélkül uralkodásra jutottatok.” Azonban mi is szeretnénk úgy megőzni és megerősödni... valahogyan... akárhogyan... ahogy nekünk lehet.

Mert másolni a budapesti dolgokat és állapotokat sem nem kell, sem nem lehet. Egyházi törvényeink különben a *lehetőséget* és módot minden nagy egyházközségnek megadták az egyházmegyévé szervezkedésre, úgy ahogy akar és tud, saját adottságai szerint.

Debrecen reformátussága 70,000-en felüli lélekszámával számbelileg is kitesz egy rendes egyházmegyét. A jugoszláviai reformátusok 60,000-es lélekszámukkal még konventet és zsinatot is alkotnak. 5000-es lélekszámot véve alapul, 14 rendes lelkészi állás szükséges, kik 14 segédlelkésszel és 12 vallásoktató lelkésszel s ennek megfelelő világi vezetőséggel nagy egyházmegyei közgyűlést alkotnak s az egyházmegyének minden szervét kiképezhetik.

Itt vannak a külsőségek, ahol több ezer lélek mellett legfeljebb egy kis imateremmel rendelkeznek, úgyanúgy adót fizetnek s a központi intézmények mégis távolesnek. Önállóságuk hiányait panaszolják és mégis áldoznak adójukon felül.

A személyi kérdések a mai egyházi vezetésre nézve megoldhatók részben egyszerre, részben fokozatosan. Irányelvül vehető, hogy munkamennyiség, felelősség, jog és javadalom tekintetében senkinek hátrányt szenvedni nem lehet az egyházmegyévé alakulás által, mert különben ez rendkívüli módon megnehezítené a dolgok fejlődését. Viszont személyi érdekek ne vigyék előre az egyházmegye ügyét.

Nem lehetetlen az egyház tulajdonában levő intézmények elosztása sem a leendő egyház-

községek között, míg egyesek az egyházmegye tulajdonai lennének.

Legfontosabb eredménye lenne az egyházmegyének a lelkigondozás, a pasztoráció teljes megoldása. Míg falun 4—500 lélekszámra érdekesnek tartunk lelkészi állást fenntartani, itt 4—5000-re föltétlenül szükséges. Hiszen a városi lakosság anyagi és szellemi erőben egyenlő számarány mellett is felülmúlja a falusit, mert vezetésére képzett és gyakorlott lekipásztorok alkalmazása már csak a *várható egyházpolitikai változásokra* tekintettel is okvetlenül szükséges. Akik áttekinthető és az Igével áthatható gyülekezetben még sokkal eredményesebben dolgozhatnak, mert minden szerve az önálló egyházközségnek rendelkezésükre áll. S többet jelent, ha *mindenkinek egy lelkésze* lesz, mintha hét volna.

A lelkészi és világi vezetők szorosabb egységét fogja előre vinni az egyházmegye. Külön hatáskör, saját iniciativa, a saját eszmék is látomások iránti hűség, az eredményért való felelősség, a siker öröme, mind olyan ambíciókat segítenek, amik hiányoznak, ha mindenben mindenkiel kell osztani s a szervezeti összekötözés sokszor gátja a lelki összefonódásnak. Minden lelkész és presbiterium, senkitől nem befolyásolva valósíthatná meg a lelkében ápoltt gyülekezeti eszményt.

Maga az egyházmegye, mint olyan is, szorosabb egység lenne, mint ma az egyház. Az egyházi szervezkedéssel megtelt félút máris döntő bizonyítéka, hogy jó úton vagyunk. Az egyházi részeken által tízszer annyi ember kapcsolódott bele az egyházi aktivitásba, mint addig. Ez az aktivitás pedig nem más, mint igazi asszimilációs folyamat, mely által élő sejtekké válnak a lelkek Krisztus testében: az anyaszentegyházban. Ma az egyházi részeken van *külön-külön* annyi élet, amennyi azelőtt az egyház szívében volt. Majdnem azt mondhatnánk, hogy a vegetatív életfunkciók voltak már csak a szíven, a központban, úgy az ígehirdetés, mint az egyháztársadalmi élet tekintetében. És most a végtagok éledeznek, a periferiák ébrednek, a bennül részeken is indul a vérkeringés! Nem

gy fogódik egységbe az elesett szervezet és erőnyer mindenre, sokkal inkább mintha csak a szívben volna véráramlás? Debrecenben körül tiz helyen lobog már a szent láng, ha még másik tiz helyen is fölgyullad, nem a Nagytemplomnál fog-e legmagasabbra összelobbanni a láng?

D. Danesházy Sándor.

Ne temere.¹

Eszemben sincs az ilyen kezdetű pápai bulváról értekezni. Egészen más gondolat fűt. Az egész világon érezhető gazdasági krízis mindenütt rendkívüli intézkedéseket tett szükségessé. Csupán mi rohanunk vakon a veszedelembé, bürokratikusán ragaszkodván a multak sínpárjaihoz, amiken kívül nem tudunk elképzelni előhaladást. Pedig másképpen áll a dolog. Az elavult sínpárok kisikláshoz, karambolhoz vezetnek. Nam mutantur tempora!

Szégyenletesnek tartom már azt a körülményt is, hogy a gazdasági krízist nem az egyház konstataálta legelőbb s nem ő sietett azt szanálni, de még szégyenletesebb dolog, hogy mikor a világ emberei publikálták és szanálására sok mindent megtettek, a semminél is kevesebb kísérlet történt egyházi részről. Pedig az egyház berkei már régen égtek, amikor Ucalegon szomszéd, azaz az állam lángbaborult. Itt-ott egy-egy élesszavú sirály hiába hallatta

¹ Ezzel a cikkel sok részben nem értünk egyet s különösen hangját nem találjuk szerencsésnek. De tudjuk, hogy sokak gondolatát tárja fel s szerintünk jobb a lappangó elégedetlenség hangjának utat engedni, mint elfojtva, erupcióra készíteni.

TÁRCA

Révész Bálint és a Heidelbergi Káté.

S. Szabó József tudós egyházhistorikusunk közlése folytán a Debreceni Protestáns Lap folyóévi 8. számának Tárca rovatában megjelent *Révész Bálint levele Dobos János*hoz. Ennek az 1847 augusztus 17-én kelt baráti levélnek a szövegéből engem különösen meglepett az a részlet, amely így hangzik:

„Kérded, délutáni homiliáid számolhatnának-e előfizetőkre? Nálunk ugyan, nem tudom, mikor megy ki divatból a kátémagyarázás, mit olly jól jellemeztél, de azért én mégis hiszem, hogy lennének sok előfizetők, részint mert neved már nagyon ismeretes és becsült az írói pályán, részint mert mióta működöm tanszékemben, én is sokszor kikeltem a kátémagyarázat ellen 's így érlelem a nemzedéket, sőt azt is óhajtom, hogy bár reggel is használnának lelkészeink illy homiliákat, mellyek minden esetre sikeresebbek a népre nézve 's így, azt hiszem, addig is használtatnának azok, míg a káté pápasága meg nem szűnik.“

a hangját akár a Debreceni Protestáns Lap, akár pedig a Lelkészegyesület hasábjain. Az illetékesek nem zavartatták magukat, szemet hunytak, fület dugtak és eleddig maradt minden a régi módon. Így történt, hogy addig, míg az állam megesonkította már a nyugdíjakat is — a szanálás érdekében, a mi kis megrökkant egyházainkkal vígan fizettetik a boldog Magyarországnak békés napjaihoz méretezett járulékokat; így: közalapi, nyugdíjintézeti, közigazgatási, Magyar Prot. Irod. Társaság, Parochiális Könyvtár, jegyzőkönyvek tömkelege stb. címleteken. Quorus que tandem? Uraim, ez így nem megy, mert nem mehet tovább! Hiába dugja a strucc a homokba a fejét a 767. s (sors) keze csak utóléri és akkor jaj a struccnak. Jaj lenne a struccmódra viselkedő református egyháznak is!

Valaki nagyon helyesen szóvátette, hogy a nyugdíjintézeti járulékok nem folynak be. Bizony nem. Húszezer pengő volt az elmúlt év decemberében csupán a „felsőszabolcsi egyházmegye“ hátraléka. Miért? Mert nem fizették be, vagy helyesebben, mert nem bírták befizetni. Miért? Mert folyton másra kellett fizetni! Az elmúlt évben is 97 P-t fizettettek minden rongyos kis egyházzal nyomdai termékekre, amelyekhez a papírt külföldről hozzák be, ehhez járul a 100—200 P-nyi nyugdíj és közalapi járulék egyházmegyei és kerületi közigazgatási járulék stb., stb. Ezeket meg kellett fizetni, mert levonták az adósegélyből. Ellenben sem a pap, sem a tanító nem kapott fizetést az iskola rongyos, piszkos, fűtetlen, mert nincs miből. Az egyházi adónak ma már 1/4-e sem

Ebből az idézett passzusból nyilvánvaló, hogy Révész Bálint, ennek a levelének írásakor, nem lelkesedett a Heidelbergi Kátéért, sőt még a tanszékén is sokszor kikelt a kátémagyarázat ellen. Tudni kell azonban, hogy az illusztris levélíró akkor még 31 éves fiatal ember volt és még csak három év óta működött a debreceni teológiai akadémián, mint a gyakorlati theologia tanára. Előzőleg két évig a hazai egyházi élet tanulmányozása és a németországi egyetemek professzorainak hallgatása révén szerzett korához mért ismereteket és tapasztalatokat. Ennyi idő pedig nem volt elegendő ahhoz, hogy a gyakorlati theologiai tanár felkészültségéhez megkívántató, határozott, kiforrott és leszűrődött dogmatikai programmal is el tudta volna látni magát, a jövőbeli munkálkodása tekintetében.

Figyelembe veendő továbbá, hogy a biblia kánoni tekintélye és a hitvallási iratok papiros pápasága ellen intézett destruktív kritika, a Révész Bálint németországi tanulmányozása idején ugyancsak elemi erővel tombolt a teológiai körökben és az ezután viharzó eszmék, szélsőséges elméletek, ötletes kitalálások játszi csapongása nem hagyja érintetlenül a fogékony magyar akadémikus ifjú elméjét sem, elannyira, hogy az ő inkább gyakorlati tudományokra

folyik be, sőt végre sem lehet hajtani. A nép lelkében gyökeret vert az apáthia, sőt olyasféle áramlat kapott lábra, hogy nem kell fizetni, hisz úgy sines miből.

Az, hogy a pap és tanító évek óta nem perli a járandóságát, hanem hallgat és eladósodik, nem azt jelenti, hogy minden rendben van, hanem csak azt, hogy vannak hangtalan martírok, akik előtt le a kalappal. Ilyen tabuk — amint azt már Figyelő barátunk is megállapította — a rengeteg jegyzőkönyv, kötelező kiadvány. Ma már a tabuk kezdenek olyan hatást kiváltani, mint Arany: Bolond Istókjában a jégverés. Elverik az egyházak kis adósegélyét, elkeserítik a belhivatalnokokat s nem csoda, ha a hívek is megragadják a nemfizetés botját s ezzel ők is ütnek egyet a szerencsétlen egyházon „hadd lám mire megyünk ketten“.

Hátha még a harmadik cimpora is üt rajta egyet. Ez pedig a kamat. A háború alatt leromlott, sőt ledőlt iskolák és parokiák gombamódra épültek fel az elmúlt évtizedben — sajnos kölcsönből, esetleg 18—20%-os váltóskölcsönökből. Mint valami polyp-karok, úgy fonják most be az eladósodás rémei a kis egyházakat. De hát ki törődik ezzel! A közalap nem segít. Hogy tőke- vagy kamatsegély kellene, arra megvan a stereotyp válasz: fedezet hiányában nem lehet. Sok jó ezer pengő úszott már el közpénzekből helytelen befektetés folytán. De ugyan kinek jutott volna az eszébe, hogy talán jó volna ezeket a pénzeket saját megszorult egyházainknak kölcsönadni s nem idegen kezekben elúsztatni? Nem volt megfontolt a tőkekamat-segélyek kiosztása sem. Évtize-

dekig nem adni s egy évben kiadni mindet. Nem azok a hibásak, akik kiosztották, hanem a bürokratizmus, mely rendszerint elmarad a reális élettől és humoros helyzeteket teremt, ha ugyan nem tragikusokat. De hagyjuk ezt, mert ez kényes téma.

Beszéljünk a szanalásról. Két év előtt javaslatot nyújtottam be a felsőszabolcsi egyházmegyéhez a költségelőirányzat redukciója tárgyában, felhíva a figyelmet arra, hogy ha a legmesszebbmenő takarékoskodást nem vezetjük végig az egyházmegye gazdálkodásában, állandó deficit fog jelentkezni s amellet egyházközségeink sem bírják viselni a terheket. Éppen a 24. órában hajtottuk végre a redukciókat, törölve napidijakat, egyházmegyei jegyzőkönyveket, telefont, leszállítva fizetéseket és tiszteletdíjakat. Mindez nem elég! Jönnie kell a többi egyházi alakulat takarékoskodásának is! Szűnjenek meg a tabuk. Redukálni a nyomdapapírfogyasztást! Jegyzőkönyvek, kiadványok, tagsági díjak felére csökkentendők. A krízisben vergődő egyházközségek nem bírják a régi méreteket. Olcsóbbá tenni mindent, ez legyen a jelszó a legkisebb presbiteriumtól fel a konventig és zsinatig. Mert igaza van annak, aki e lap hasábjain azt írta, hogy mi vagyunk a világ legdrágább vallása; pénzre értve a drágaságot, nem megbecsülésre.

Merem állítani, hogy a nobile officium felújításával a napidijakból, meg a papírpocséklás megszüntetéséből dupla illetményt kaphatnának az özvegyek és árvák! Hátha még azt a rengeteg bizottsági tagságot s azok ülési költségeit is megszüntetnénk. Volna itt mit reformálni,

mint elvont elemzésekre hajlamos természetét, gondolkodását és agyrendszerét azok a német spekulatív theoriák hátrányosan befolyásolták, noha ő nem kívánt kutatólag foglalkozni, nem is foglalkozott későbbben sem behatóan az inspiratio, authentia, kanonicitas, meg más egyéb ilyesféle analysis kérdéseivel, hanem csak az egyházi szónoklattan, ígehirdetés, lekipásztori gondozás és adminisztráció tételeivel. Arról meg abban az időben végképpen nem volt divatos dolog tárgyalni, hogy a hitvallási iratok, közelebről pedig a folytonosan ostromolt Heidelbergi Káté mennyire hiterősítő, építő, öntudatosító és nélkülözhetetlen tényező a református keresztyén egyház életében. Amíg azonban az ellenfelek a kátét elnémitani egykeztek és a gyenge hitűek itt is, ott is megingottak: azalatt a mi áhítatos lelkű lekipásztoraink a vasárnap délutáni istentiszteletek alkalmával hűségesen magyarázták és a hívek lelki épüléssel hallgatták a kátét. A német és idegen eszmeáramlatok hatása folytán ugyan némely újításra vágyó elemek nálunk is azt rebesgették, hogy a káté kimegy a divatból, az csak a gyermekeknek való egyszerű elecl, míg a felnőtteknek és nagykorúaknak kritikailag megrostált eszmemagvak és délutáni homiliák kellenének. Ámde Debre-

cenben sem a theologiai kathedrákon, sem az egyházban, nem így vélekedtek az idegen eszmék romboló szelétől érintetlenül maradt öröklők, kivéve az ifjú Révész Bálintot, aki éppen emiatt írta oly búsan Dobos János barátjához, hogy „én — úgymond — egyhá ilag úgy clek itt, mint számkivetésben; nincs éghajlatom, még csak nem is beszélgethetek semkivel úgy, mint szeretnék . . .“ Természetes, hogy nem; mert az öreg orthodox kollegák nem engedték magukat, a fiatalabbak módjára, ide-odaajlítottatni a tudományok bármiféle szele által.

E helyzetkép láttára könnyen megérthető, hogy a gyöngéd, érzékeny, finom idegzetű és kegyes lelkű Révész Bálint fogékony elméjére nagy hatást gyakorolt a nálánál tizenkét évvel idősebb és fényes szellemű, érc idegű, bátor, kátéellenes, eredeti szónok, Dobos János, akinek „neve akkor már nagyon ismeretes és becsült volt az írói pályán“, és aki Török Pál és Székács József püspökökkel együtt fáradozott és munkálkodott a magyar közös protestáns egyházi és szellemi élet terén. Érdekes volna rájönni a saját leveléből, hogy miként vélekedett ez a „nagy emberünk“ a kátémagyarázásról, amelyet Révész Bálint szerint „oly jól jellemezett.“

A kátéellenes hangulat nálunk hamarosan

csak akarni kellene! Téves azt gondolni, hogy sok emberből álló testület jobban intézi az ügyeket, mint a kevésből álló! Rácáfol erre a közmondás is: „sok bába közt elvész a gyerek”!

Hadd hozzak illusztráció kedvéért egy példát.

A felsőszabolcsi egyházmegyében az 1930. évben

bizottsági gyűlésekre kiadatott . . .	392 P
jegyzőkönyvekre (à = 38 P) . . .	1748 P
	2140 P

Ebből kettőezer pengőt meg lehetett volna takarítani. Nem szükséges, hogy 46 egyház kapjon jegyzőkönyveket (à = 38 P), elég, ha az esperesi hivatal kap 3 darabot. Akinek szüksége van rá, ott megkaphatja. A bizottsági tagok pedig 28 P-ért kaptak volna vasúti jegyet.

Még nagyobb a megtakarítás, ha hozzáveszem az egyéb nyomtatványokat is, amelyekért 46 egyház 46×97 P-t = 4462 pengőt fizetett ki.

Ezzel szemben fennáll az a szomorú valóság, hogy az özvegyek és árvák koldulni mehetnek és az is, hogy az 1931. év II. félévi adósegélyéből 42 egyház közül csak egy látott valamit, a többi csak nyugtákat kapott összesen kilencezer pengőről. Sic itur ad interitum!

Anarcs, 1932 február 15.

Dr. Nemes Andor,
egyházmegyei pénztárnok.

Minél nagyobb a szükség, annál szükségesebb a segítség!

megváltozott. Révész Bálintot a kátéellenességéről mitsem sejtő kátéhitű debreceniek 1855-ben lelkipásztorukul megválasztották, 1871-ben pedig püspök lett. Mindkét tisztségében a káté épségének és tekintélyének őre. Most már nem a délutáni homiliák, hanem a heidelbergi református káté magyarázása ügyében kellett fáradoznia, amit a káté Saulusából a káté Paulusává lett férfiú hűségesen meg is cselekedett.

Amikor én, mint pancsovai lelkész, a Heidelbergi Kátét a régibb és újabb eredeti szövegkiadások nyomán lefordítottam és történelmi bevezetéssel ellátva a kéziratomat elküldtem Révész Bálint püspökömnek, mint akinek 1880 februáriusától 1881 júniusáig káplánja voltam: megkértem őt, hogy engedje meg, hadd ajánljam neki hálás tisztelem jeléül ezt a kiadványomat. És ámbár ő jól tudta, hogy a Heidelbergi Káté magyarul előadáig, császári rendelet értelmében, csupán a 30., 57. és 80. kérdések megcsonkításával és ferdítésével jelenhetett meg: mindanélkül felelőssége érzetében az én megcsonkítatlanul és eredeti épségében kiadni szándékolt Heidelbergi Káté fordításomnak az ő püspöki tekintélye mellett történt kiadásához teljes készséggel hozzájárult és az ajánlást elfogadta.

ISKOLA

Egyház és iskola.

Nehezebb próbája nincsen és nem is lesz a közeljövőben egyetemes egyházi életünknek, mint az a mindinkább általánossá váló kérdés, hogy mit tegyenek az egyházak és az egyházi élet vezetői ott, ahol a gazdasági válság mellett az adócsökkentési és tandíjkárpótlási államszegélyek jórésztben való megvonása és új iskolák építésének elrendelése mellett az iskolai terhek (helyi hozzájárulás, lakbér és tanítói nyugdíj) emelése miatt az egyháztalagok az iskolai fenntartási költségek további viselését nem bírják! ? Iskoláink megtartásáért való küzdelemre nemcsak történelmi multunk, hanem jelenünk és jövőnk is teljes mértékben kötelez. De a változott viszonyok igen sok helyen, éppen az elviselhetetlenné vált iskolai terhek miatt, a csőd szélére sodorták már magát az egyházat is. Ennek dacára a komoly, hivatalos helyekről még mindig az az intelem hangzik, hogy „Iskoláink feladására gondolni sem szabad.” De hogy mit cselekedjünk . . . erre a kérdésre határozott irányítást ezideig hiába kerestünk! És így a legnagyobb bizonytalanság és tájékozatlanság mellett vártuk szorongó érzések között, hogy mit termel ki az élet ott, ahol a baj legkorábban és legnagyobb mértékben jelentkezett.

Az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegyében már az 1930-ik évben érezhető volt, hogy — különösen azokban az egyházakban, ahol 10-től csaknem ötven tanerős iskolát kellett

Majd, amint 1888-ban debreceni theologiai tanár lettem, ő állandóan éber figyelemmel kísérte a Heidelbergi Káté ügyét és theologiai tanárokból, debreceni lelkészekből és vallástanárokból alakított bizottságot nevezett ki azzal a meghagyással, hogy az én kátéfordításom felülvizsgálása alapján terjesszen elébe a bizottság véleményes jelentést a hivatalos kiadás tárgyában. Ily előzmények után történt, hogy a tiszántúli egyházkerületi közgyűlés 1890 októberi 332. számú, illetve 1891 májusi 146. számú határozatai értelmében a Heidelbergi Káté az én fordításomban, mint „a tiszántúli református egyházkerület tulajdona”, megjelent az általam sajtó alá rendezett alakjában és azóta is már több kiadásban, nagyobb és kisebb alakban.

A heidelbergi Káté emez áldásos missziójának és üdvös hatásának, elterjedésének és épségben megmaradásának biztosítása körül hervadhatatlan érdeme van „egyházunk kimagasló nagy emberének”, Révész Bálintnak.

Hoc est verum.

D. Erdős József.

fenntartani — a szükségletek előteremtése évről-évre nehezebbé válik. Miután azonban csak átmeneti jellegűnek tekintettük a bajt, az egyházak vezetői a legtöbb helyen ideiglenes kölcsönökkel segítettek magukon, ami a bérletek és aratás utáni adófizetés gyakorlati rendszere mellett, teljesen elfogadható megoldásnak látszott. 1931-ben azonban már nemcsak hogy a bérlet és egyházi adó nem folyt be a remélt mértékben, hanem nem lehetett kölcsönfelvétel útján sem segíteni s így az egyházak több helyen már most sem tudnak sem a lelkészi, sem a tanítói fizetések, sem a közterhek kiszolgáltatásáról gondoskodni. Ily körülmények között Balmazújváros, Hajdúnánás, Hajdúböszörmény, Hajdúhadház, Hajdúszoboszló küldöttségjárásal kapcsolatos ostromba kezdett, hogy a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a helyi hozzájárulás mérséklésével jöjjön az iskolafenntartás kérdésében az egyházak segítségére. Sőt Balmazújváros, miután a politikai községgel folytatott minden kísérlete és tárgyalása meddő maradt, 1931 szeptember 1-től iskoláit az állam részére felajánlotta.

Erre a sorsdöntően fontos felterjesztésre, miután ahhoz a kényszerítő körülmények hatása alatt az egyházi felső fórumok is hozzájárultak, a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr, a Balmazújvárosról vett jelentés szerint, most február 27-én kelt rendeletével válaszolt, amelyben Balmazújváros politikai községet elkötelezte mind a két újvárosi egyház, összesen 17 tanerős iskolájának átvételére. Ez az esemény most már minden egyház és minden politikai község számára világosan mutatja, hogy minő mederbe terelődik az iskolafenntartás kérdése, ha a községek és városok az elviselhetlenné vált nehéz helyzetben az egyházaknak, iskolai terheik hordozásában segítségükre nem sietnek. Én a balmazújvárosi egyházak vezetőit mindig arra biztattam, hogy a községi segély kieszközölésével próbálják iskoláikat megtartani, sőt most is arra köteleztem, hogy ha a község az iskolafenntartás költségvetését tárgyalja, az egyház vezetői újra jelentsék ki, hogy a községre háruló fenntartási költség 50%-ának megfelelő községi segély biztosítása mellett hajlandók az iskoláikat tovább is fenntartani. Lehetetlennek tartom, hogy a politikai község előjárói ezt az ajánlatot el ne fogadják. A községre nézve ez 50% költségmegtakarítást jelent mindenütt. S viszont lehetetlennek tartom, hogy az egyházak ily módon való segítézés mellett iskoláikról lemondjanak, mert az iskolafenntartásról való gondoskodás az állam és politikai község kötelezettsége mellett az egyháznak is fontos érdeke. Eddig nehéz volt a községi iskolai segély kieszközölése, mert, sajnos, igen sok helyen a vezetők között sem volt meg a kívánatos jó viszony. Sőt ha megvolt, még ott sem adták mindenütt szívesen, vagy ahol adták is, sok esetben megtörtént, hogy az ily tétel a belügyminiszterium útján történt felülvizsgálás során

töröltetett. A balmazújvárosi eset azonban azt igazolja, hogy ma már a községeknek kell majd keresni a megegyezés lehetőségeit a legmesszebbmenő iskolafenntartási segélyek nyújtásával, mert ellenkező esetben ha az egyház az iskolafenntartás költségeit viselni nem bírja s iskoláit feladja, a további fenntartás teljes költsége a községek és városok pénztárát terheli.

Ennek a kérdésnek községi segély útján való rendezése igen fontos azért is, mert a magas egyházi adóterhek alkalmas eszközöknek bizonyultak, az egyház elleni izgatásra, amit lelketlen népamítók és szektáriusok igyekeztek eddig is minden alkalommal felhasználni. Mig így az egyház minimális adókulccsal bírja majd fedezni legtöbb helyen az iskolai költségvetéstől elkülönített közegyházi szükségleteket.

És ha így az egyházi és vármegyei hatóságok egyetértő irányítása mellett az egyház és politikai községek vezetői megtalálják kölcsönös jóakarattal a megoldás kulcsát, akkor ennek az ijjesztően fenyegető kérdésnek felszínre kerülése a hitetlenség és vallástalanság elleni küzdelemben az egyházakra nézve nem megpróbáltatás, hanem nagy reményekre jogosító kivezető út, az anyagiakkal küzdő és abban már-már elmerülő esztendő után egy hivatásunkkal kétségtelenül jobban összeillő virágzó lelki élet megteremtése mellett áldott felszabadulás lesz a mindenható Isten dicsőségének, anyaszentegyházunk és magyar hazánk boldogabb jövőjének munkálására. Adja Isten, hogy így legyen!

Tiszalök, 1932 február 22.

Bartha László,
esperes.

*

Iskoláink ügyében irányító állásfoglalásra valóban nagy szükség van. Bizonyára ad útbaigazítást a jövő héten összeülő Egyetemes Tanügyi Bizottság. Mi a magunk véleményének elmondásával épen azért vártunk mostanig. De bármint határoz az ETB., a magunk őszinte véleményét elő fogjuk adni. Szerk.

IRODALOM

Magyar Kálvinisták Naptára az 1932. szökő-évre. Szerkesztette Gonda Béla és Tölléssy Zoltán. Ára 70 fillér. Kiadta a Bethlen Gábor irodalmi és nyomdai részvénytársaság. Ez a kitűnően szerkesztett naptár bámulatosan olcsó áráért elsőrangú tartalmat nyújt. Valóban súlyos élhelyetlenségnek és közönynek volna a jele, ha még egy ilyen tartalmú és ilyen árú naptárt sem tudtunk volna kellő számmal elhelyezni gyülekezeteinkben. Kiadót is, szerkesztőt is minden dicséret megillet. De azt, mint már egyszer megírtuk, mégis csak nagyon szeretnők, ha a címlapja megváltoznék. Ezen a mostanin több a póz, mint az igazság és több a dekoráció, mint az élet. R. I.

HALOTTAINK

Mándi Szabó Miklás királydaróci lelkész február 4-én, 53 éves korában, lelkészi szolgálatának 32. évében hirtelen elhunyt. A nagykarolyi egyházmegye tanácsbírója volt. Lelkészi szolgálatát Turkevén kezdte, majd Hódmezővásárhelyen, Nagybányán, Kolozsváron teljesített lelkészi szolgálatot. 1906 óta Királydarócon működött. Az Úr adjon vigasztalást özvegyének és testvéreinek.

KÜLÖNFÉLÉK

Köbevésett nevek fogják hirdetni a debreceni tudományegyetem új épületének díszudvarán a debreceni tudományos élet többszázados voltát. Az egyetemi tanács huszonöt nevet hozott javaslatba, a miniszter tizennégynek felvételét engedélyezte. Az egyetemi tanács már meg is állapította a neveket. Mind olyan férfiaké, akik a debreceni kollégium szellemi légköréhez tartoznak, mint volt tanítványok, részben mint tanárok. A tizennégy név ez lesz: Debreceni Ember Pál, Maróthy György, Hatvani István, Veszprémy István, Kövi Sándor, Diószegi Sámuel, Fazekas Mihály, Csokonai Vitéz Mihály, Kölesey Ferenc, Arany János, Imre Sándor, Lugossy József, Révész Imre, Hőgyes Endre.

Dr. Antal Géza püspök február 13-án délután a bécsi Collegium Hungaricumban előadást tartott a magyar ifjak külföldi tanulmányairól. Vasárnap délután pedig a belvárosi Dorotheer-gassei református templomban predikált magyar hittestvéreinknek.

Tavaszi gyűlések ideje. 1. Egyházkerületi tanügyi bizottsági ülés 1932 május 9-én 9 óra. 2. Egyházkerületi pénzügyi bizottsági ülés 1932 május 9-én 15 óra. 3. Kollégiumi igazgató-tanács ülés 1932 május 10-én 9 óra. 4. Egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottsági ülés 1932 május 11-én 9 óra. 5. Esperesi értekezlet 1932 május 17-én 15 óra. 6. Egyházkerületi közgyűlés 1932 május 18-án 9 órai kezdettel. 7. Bírószági ülés 1932 május 18-án 15 órakor. 8. Egyházkerületi közgyűlés folytatása 1932 május 19-én 9 óra.

Új theologiai doktorok. A debreceni egyetemen február 20-án délelőtt a Kollégium dísztermében Marton János sárospataki theologiai ny. r. tanárt és Török István Vince pápai theologiai helyettes tanárt, Török Vince karcagi lelkész fiát, „summa cum laude“ fokozattal theologiai doktorrá avatták. Marton János doktori disszertációja „A sárospataki református főiskola története“, Török István Vincéé pedig „Barth Károly theologijának kezdetei.“

A Vasárnapi Iskolai Szövetség vezetősége ezúton hálás köszönetet mond mindazoknak, kik szívesek voltak a kért statisztikai adatokat hozzá beküldeni. Együttal kéri azokat, kik ezt

még nem tették meg, kegyeskedjenek a kérdőlapokat most már haladéktalanul visszaküldeni, különösen e kérdésekre való feleletekkel: Hely? Ki a vezető? Hány csoport van? Hány növendök? Hány tanító? Őszinte köszönettel vendők akkor is, ha negatív jelentésről volna szó. *Id. Victor János.*

Az Árpád-téri egyházrész Nőegylete február 21-én, délután a Kassai-úti gyülekezeti teremben szeretetvendégséget rendezett. Bibliát magyarázott Magyar Bertalan h. lelkész; Kovács Kálmán tanító pedig a családról tartott előadást.

Bakó László szegedi lelkész február 14-én vallásos ünnepély keretében a Kossuth-utcai templomban predikált. Az adakozás ismét a szegedi új református templomra ment.

A debreceni homokkerti református egyházrész nemrég megalakult „Tabitha“ leányköre február 14-én, délután a református olvasókör helyiségében ünnepélyt rendezett. A gazdag műsort dr. Erdős József, az egyházrész gondnoka nyitotta meg. „Az igazi mai leánytípus“ címmel előadást tartott és irányt mutatott Tóth Árpádné, Dóczi-intézeti tanárnő. A műsort a kis és nagyleányköri tagok számai egészítették ki; záróbeszédet Kalas Ferenc egyházrész vezető-lelkész mondott.

A Szikszón 1932 február hó 16-án tartott értekezleten jelenvolt abaúji református egyházmegyei lelkészek és világi tisztviselők egyértelműen tiltakoztak az ellen, hogy a gönci járás főszolgabírája egy körlevélben a református lelkészi kar ellen, alája rendelt közegeit, legbizalmasabb nyomozásra és ennek eredményéről „az egyének névszerinti jellemzésével“ — jelentéstételre utasítja. Őszinte együttérzéssel látja az értekezlet, hogy a római katolikus papság hasonlóan méltatlan és igaztalan megtámadtatásban részesül ugyanezen helyről. Felkérte az értekezlet az egyházmegye elnökségét, hogy figyelje a fejleményeket és ezekhez képest és az értekezleten elhangzott felszólalások szellemében tegye meg a szükséges intézkedéseket s ezekről időről-időre az egyházmegye lelkészi karát és magát az egyházmegyét értesítse.

Tájékoztató a debreceni református tanítóképzőintézetbe való felvételtől az 1932—33. iskolai évre. A tanítóképzőintézet I. osztályába teljesen ép testalkatú, erős szervezetű, egészséges, 14 évet betöltött, 4 középiskolát végzett növendékek vétetnek fel, akik 16 évnél nem idősebbek, jó zenei hallással és színérzékkel, jeles, vagy jóosztályzatú bizonyítvánnyal bírnak. Idősebb növendéket csak korengedéllyel lehet felvenni. A létszám 36. Ha ez a létszám jeles vagy jó osztályzatú folyamodókból nem telik ki, vehetők fel gyengébb minőségű tanulók is. A tanárkarhoz címzendő felvételi kérvények május 31-ig adandók be az intézet igazgatóságánál, a következő mellékletekkel: 1. Születési anyakönyvi kivonat; 2. A középiskola III. osztá-

lyáról évvégi bizonyítvány és a IV. osztályról félévi értesítő. A felvett I. éves növendékek a IV. osztály elvégzéséről szóló bizonyítványukat az intézet igazgatóságának június 30-ig kötelesek postán megküldeni. A június elején felvett növendékek tartoznak június hó folyamán az igazgató által kiűzött napokon az intézetbe megjelenni, s magukat orvosi-, zenehallási- és színérzék-vizsgálatnak alávetni. — Csak e vizsgálatok sikeres kiállása után végleges a felvétel. Valamennyi vidéki növendék felvétetik az internátusba, az ú. n. kollégiumi bentlakásba, valamint az ezzel kapcsolatos tápintézetbe. Internátusi díjak egész évre a következők: I. fokozat 10 P, II. fokozat 20 P, III. fokozat 40 P. Tápintézeti díjak egész évre a következők: I. fokozat 36 P, II. fokozat 160 P, III. fokozat 272 P, IV. fokozat 360 P. Az I. fokozatba felvétetik 9 növendék, a II. fokozatba 30, a III. fokozatba 33, a többiek a IV. fokozatba vétetnek fel. A tápintézeti díjakat a kollégiumi Gazdasági Tanács a szükséghez képest emelheti, vagy leszállíthatja. Az internátusi díjak két részben fizetendők, szeptemberben és februárban, míg a tápintézeti díjak négy részletben (szept., nov., febr., ápril.), évnegyedenként előre fizetendők. A III. és IV. fokozatban levők a tápintézeti díjat igazgatói engedéllyel havonta is fizethetik. A III. és IV. fokozatba levők tápintézeti díjának csökkentésére szolgálnak a Baltazár—Amerikai alapítvány, továbbá az Egyházkerületi segély. — Ezekre méltánylást érdemlő esetekben jó igyekezetű és jómagaviseletű tanulók vehetők fel. Tandíj egész évre 40 P. protestánsoknak, nem protestánsoknak pedig 80 P. A feltandíjasok évi 20 P-t fizetnek. A növendékek 25%-a tandíjmentes. Mellékdíjak összege 34 P. Minden növendék tartozik az internátusba a következőket behozni: 1 párna, 2 párnahaj, 1 paplan, 2 paplanlepedő, 2 ágylepedő, 2 törülköző, 1 ágyterítő, 4 ing, 2 hálóing, 4 lábravaló, 6 zsebkendő, legalább 2 öltözet ruha, amelyek közül az egyik sötét ünneplőruha legyen, 50 cm.-nél nem magasabb záros láda. A mosást addig is, míg a kollégiumban külön mosóházat rendezhetünk be, mindenki saját költségén végezteti. Minden intézeti tanuló havonként tartozik tanári felügyelet mellett gőzfürdőbe menni. Az internátusban a növendékekkel felügyelő tanár lakik, aki egyszersmind velük is étkezik. Az V. osztályba a szabályszerű osztálylétszám (36) keretében jeles, vagy jó osztályzatú érettségi bizonyítvánnyal bíró, szabályszerű életkorban levő tanulók is felvehetők, ha különbözeti vizsgálatot tesznek, az I—IV. osztály tantárgyaiból. Csak gimnáziumi vagy reáliskolai érettségi bizonyítvánnyal lehet különbözeti vizsgát tenni, melynek tárgyai a következők: Test- és élettan, nevelés- és tanítástan, módszertan, a földrajz IV. o. anyaga, szerves kémia (e tárgyból a reáliskolát végzett tanulók felmentetnek) gazdasági ismeretek, ének, zene (zongora, har-

mónium, hegedű) kézimunka (slőjd). Rajzból azok a gimnáziumi tanulók vizsgálandók meg, akik a rajzot, mint rendkívüli tárgyat nem tanulták. Erősen hangsúlyozzuk, hogy csak olyan egyének vétetnek fel az V. osztályba, akik az V. év rendes tanulóival egyenlő korúak. (18—22 év). Idősebbek rendtartás és fegyelmezés szempontjából semmi körülmények között nem vehetők fel. Debrecen, 1932 január 22. *Igazgatóság.*

Az érmihályfalvi református egyház szociális misszióját ebben az évben a teljes megoldásra vitte. Charitatív intézményei már a múlt év szeptemberében akcióba léptek s karácsonykor mintegy 50 szegényt ruháztak fel. — Január 15-én pedig a város többi charitatív intézményeivel karöltve megalkották az érmihályfalvi népkonyhát, ahol ezidőszertint 102 szegénynek nyújt meleg ételt.

A nyírgelsei református egyház február hó 17-én ünnepelte szeretett lelkipásztorának: Tóth András lelkésznek 25 éves szolgálati jubileumát. Nevezett napon, délelőtt 10 órakor a zsúfolásig megtelt tágas iskolában (mert a templom megújítva, felavatásra vár) az ünnepelt mondott szívből jövő, szívhez szóló imádságot, mely után az egyház főgondnoka, horogszegi Szilágyi Menyhért, gazdasági tanácsos, meleg szavakkal üdvözölte a jubiláló lelkészt, megemlékezve 25 esztendősdős áldásos működéséről, vezetéséről, melynek eredménye, hogy az egyháznak egy fillér adóssága nincs; a hívek csak két év óta fizetnek 20%-os adót, azelőtt mindig csak 10%-ot. 1911-ben a törvény és a kor követelményeinek megfelelő iskolát építtetett, 1931-ben 7000 pengő költséggel templomát megújította. Évek óta vezeti a vasárnapi iskolát s minden héten csütörtökön, a zsúfolásig megtelt iskolában gyönyörködteti híveit a vallásos estélyeken felolvasásaival. Pásztorsága ideje alatt soha egyetlen egy ügy sem került fellebbezés végett sem az egyházmegye, sem az egyházkerület elé. A helybeli „Hangya“ szövetkezetet megalapította s annak ma is igazgatója és ügyvezetője. További működésére is kéri Istennek megáldó kegyelmét és segedelmét, aztán átadja az egyházközség ajándékát, egy értékes ezüsttárgyat. A jubiláns lelkész válasza után Márton Imre adóügyi jegyző üdvözölte az ünnepeltet a polgári község és a Levente-Egyesület nevében, majd a zsidó hitközség nevében Róth Sándor birtokos, az iskolás növendékek nevében Hetey Juliánna VI. oszt. növendék, végül a különböző erkölcsi testületek üdvözletei után Hetey Sándor segédlelkész könnyekig megható szavai zárták be az ünneplést.

TARTALOM: D. Dancsházy Sándor: Egyház, vagy egyházmegye legyünk? — Dr. Nemes Andor: Ne temere. — Tárca: D. Erdős József: Révész Bálint és a Heidelbergi Káté. — Iskola: Bartha László: Egyház és iskola. — Irodalom. — Halottaink. — Különfélék.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET D. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zomanc-edények,
zsír-bödönök, disznoölő-kések, husvago-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932-554

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap 3.—
a 7 darab vászonra felhúzva, akasztóval
ellátva 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával . . . 3—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás 4—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozd: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozd: A beszéd- és értelemgyakor-
latok tanítása a II. osztály számára . . 10—
Berwaldszky—Tsheik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz 4—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához . . . 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Biró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, á 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára 3—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.